

ŠTEVILKA 7

LETNIK XXXII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1931

VSEBINA: Ant. Kralj: Gibanje zadružništva v Sloveniji od 1873 do konca leta 1930. — Zadrúžništvo na XV. mednarodnem kmetijskem kongresu v Pragi. — Stanje kmetijskega zadrúžništva na Čehoslovaškem. — Gospodarski pregled. — Zadrúžništvo v državi. — Iz našega zadrúžništva. — Zadrúžništvo v inozemstvu. — Iz gospodarstva. — Davki in takse. — Razno,

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 7, 1. 1931.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 26. junija 1931 ob 3. uri popoldne v posojilniščnem prostoru pri Jožefu Megovi v Dobovi. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev rač. zaključka za leto 1930. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Prememba pravil v § 10. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Izlakah pri Zagorju ob Savi, r. z. z. o. z., se bo vršil 2. avgusta 1931 ob 3 uri pop. v Zadrúžnem domu v Izlakah. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. odobritev rač. zaključka za 1. 1930. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kozjem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 26. julija 1931 ob 8. uri predpoldne v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. sprememba pravil. 2. slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah, r. z. z. n. z., se bo vršil 26. julija

1931 ob 8. uri dopoldne v zadrúžni pisarni. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. poročilo načelstva in nadzorstva. 4. odobritev rač. zaključka za 1. 1930. 5. volitev načelstva in nadzorstva. 6. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske strojne zadruge za Pevno in okolico, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 2. avgusta 1931 ob 4. uri popoldne pri načelniku. Dnevni red: 1. odobritev račun. zaključka za 1. 1930. 2. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Petru na Medvedovem selu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. avgusta 1931 ob 3. uri pop. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrdilo računskega zaključka za 1. 1930. 3. volitev načelstva in nadzorstva. 4. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Ribnici z okolico, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 19. julija t. l. ob 8. zjutraj v dvorani Hranilnice in posojilnice v Ribnici. Dnevni red: 1. poravnava spora načelnika ter nadzorstva med tajnikom in blagajnikom (odnosno izobčenje krivca). 2. pomnožitev odbora za tri člane in morebitna dopolnitev starega odbora. 3. slučajnosti.

Občni zbor Produktivne čevljarske zadruge v Žireh, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 26. julija 1931 ob 10. uri dopoldan v zadrúžni pisarni. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrditev rač. zaključka za 1. 1930. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12-50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Ant. Kralj:

Gibanje zadružništva v Sloveniji od 1873 do konca l. 1930.

Zadružništvo v Sloveniji je postalo tako mogočen faktor našega splošnega gospodarkega, socialnega in kulturnega pokreta, da mu bo treba v bodoče obračati veliko večjo pozornost nego doslej. Zgodovinski razvoj našega zadružništva je pa še prav malo obdelan. To je velika pomanjkljivost. Na podlagi znanstvenih izsledkov bi se mogle določiti trdnjše smernice za bodoče delo, s čimer bi bili obvarovani raznih brezplodnih, dostikrat škodljivih poizkusov in napak, ki se često ponavljajo.

Kot mal prispevek k zgradbi zgodovine našega zadružništva naj služijo naslednji

statistični podatki, ki sem jih zbral po vpisih v zadružnih registrih trgovskih sodišč v Ljubljani, Novem mestu, Celju in Mariboru.

Podatki se nanašajo na dobo, odkar je bil izdan zadružni zakon (9. aprila 1873), pa do konca leta 1930.

I.

Naslednja tabela nam kaže, koliko zadrug je bilo ustanovljenih v posameznih letih od leta 1873 dalje.

Ustanovljenih, oziroma izbranih je bilo v okolišju posameznih trgovskih sodišč v Ljubljani, Novem mestu, Celju in Mariboru:

Leto	Ljubljana		Novo mesto		Celje		Maribor		Skupaj		Od tega kredit. žadug	
	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.
1873	1	1	—	—	—	—	2	2	3	3	1	1
1874	2	2	—	—	3	—	3	1	8	3	7	2
1875	3	3	1	—	1	—	2	—	7	2	6	1
1876	1	1	—	—	—	—	1	—	2	1	2	1
1877	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1878	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1
1879	1	1	—	—	—	—	1	—	2	1	1	—
1880	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1881	—	—	—	—	2	1	—	—	2	1	2	1
1882	3	1	—	—	3	1	1	—	7	2	5	1
1883	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—
1884	—	—	—	—	4	2	1	1	6	3	5	2
1885	1	1	2	—	2	2	—	—	5	3	4	2
1886	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1

Leto	Ljubljana		Novo mesto		Celje		Maribor		Skupaj		Od tega kredit. zadrug	
	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.
1887	3	3	—	—	—	—	1	—	4	3	1	—
1888	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—
1889	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
1890	1	1	1	1	8	4	3	2	13	8	8	4
1891	1	—	1	—	1	—	4	1	7	1	5	—
1892	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	1	—
1893	4	1	1	—	1	—	1	1	7	2	6	2
1894	11	6	3	1	3	—	2	1	19	8	15	4
1895	14	4	7	3	1	—	1	—	23	7	18	5
1896	16	9	5	1	—	—	6	4	27	14	18	6
1897	18	8	2	1	3	2	3	2	26	13	12	1
1898	25	13	5	1	5	3	4	3	39	20	8	1
1899	28	20	6	1	22	11	18	12	74	44	20	3
1900	13	5	5	2	10	4	9	5	37	16	16	—
1901	14	10	9	2	3	—	6	3	32	15	12	1
1902	25	15	1	—	7	1	5	1	38	17	15	4
1903	12	4	5	2	4	1	3	2	24	9	11	3
1904	9	3	6	—	4	2	4	3	23	8	12	2
1905	18	6	—	—	4	1	2	—	24	7	8	—
1906	28	12	5	4	12	2	10	2	55	20	32	5
1907	31	17	17	4	39	2	26	3	113	26	85	11
1908	48	27	23	9	20	4	25	5	116	45	75	17
1909	27	17	9	5	13	—	8	4	57	26	21	5
1910	27	17	28	21	9	3	6	—	70	41	18	7
1911	29	19	9	8	2	—	6	2	46	29	2	—
1912	13	9	5	2	4	—	4	1	26	12	3	—
1913	3	1	2	1	5	—	4	—	14	2	2	—
1914	4	3	2	2	8	2	2	1	16	8	4	1
1915	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—
1916	2	—	2	—	1	—	1	—	6	—	—	—
1917	8	5	—	—	—	—	—	—	8	5	1	1
1918	8	6	1	1	2	—	5	2	16	9	1	—
1919	26	15	6	1	12	3	6	—	50	19	2	1
1920	45	25	33	22	17	5	15	4	110	56	8	1
1921	32	11	9	1	15	2	18	8	74	22	15	2
1922	16	8	8	2	12	3	16	4	52	17	10	2
1923	19	7	7	3	8	—	9	1	43	11	13	1
1924	29	5	5	1	6	1	18	2	58	9	14	2
1925	23	1	2	—	4	1	22	3	51	5	10	—
1926	32	5	10	—	9	1	30	2	81	8	21	3
1927	21	3	6	—	5	—	14	3	46	8	12	3
1928	25	2	5	—	9	—	27	—	66	2	12	1
1929	22	—	9	—	15	—	34	1	80	1	10	—
1930	46	—	9	—	7	—	19	—	81	—	13	—
Skupaj	790	333	273	102	327	64	413	95	1803	594	618	111
Stanje koncem leta 1930	457		171		263		318		1209		507	

Iz navedenih števil se vidi, da se je intenzivnejše delo na združnem polju začelo šele z letom 1894 in 1895, ko so vodstvo združnega gibanja prevzeli krogi, iz katerih je kasneje izšla Zdržna zveza v Ljubljani (ustanovljena 20. decembra 1899).

Velik razmah se kaže tudi v letih 1907 in 1908, ko je bila osnovana Zveza slovenskih zdruv v Ljubljani (8. septembra 1907), ki je poklicala v življenje celo vrsto zdruv.

Vojna leta 1914 do 1918 so povzročila veliko nazadovanje v snovanju združnih organizacij. Takoj po končani svetovni vojni pa je število novih zdruv zopet začelo hitro naraščati.

Do konca l. 1930 so bile na teritoriju vseh štirih naših trgovskih sodišč vpisane 1803 zdruge. To število je toliko netočno, ker so v njem obsežene tudi tri nove zdruge, osnovane na slovenskem Koroškem za časa okupacije po jugoslovanskih četah. Te nove koroške zdruge so bile vpisane pri dežel-nem sodišču v Ljubljani, kasneje, ko so dotični kraji prišli zopet pod Avstrijo, so bile seveda izbrisane (Hranilnica in posojilnica v Šmarjeti v Rožu, Lesninarska zdrua v

Šmarjeti v Rožu, Konsumno društvo za Št. Jakob v Rožu). Na sedanjem teritoriju naših trgovskih sodišč je bilo torej prav za prav ustanovljenih le 1800 zdruv. To število se strinja tudi s številom, ki ga izkazuje tabela o združnem gibanju po posameznih glavarstvih.

Od teh 1803 (pravilno 1800) zdruv je bilo v teku časa izbranih 594 (iz gori navedenega razloga pravilno 591) zdruv, torej skoraj cela tretjina! To ogromno število izbrisov dokazuje, da se je pri snovanju novih zdruv postopalo vse preveč površno in brez pravega preudarka. To dejstvo naj bi bilo za bodočnost migljaj, da je treba tudi pri snovanju združnih organizacij ravnati premišljeno in vpoštevati vse okolnosti, ki so merodajne za uspeh ali neuspeh združnega dela.

Ob koncu l. 1930 je bilo vpisanih vseh zdruv še 1209.

II.

Sledeča tabela nam predočuje, kako so se razvijale posamezne vrste zdruv v okolišu trgovskih sodišč v Ljubljani, Novem Mestu, Celju in Mariboru.

Zdruge	Ljubljana		Novo mesto		Celje		Maribor		Skupaj		Stanje koncem leta 1930
	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	
1. Kreditne	197	57	111	19	136	9	174	26	618	111	507
2. Kmetijske:											
Mlekarske	94	49	13	2	13	5	11	3	131	59	72
Živinorejske	66	38	39	22	29	4	25	11	159	75	84
Pašniške	10	4	1	1	7	—	2	—	20	5	15
Za zavarov. živine .	1	1	1	—	—	—	1	—	3	1	2
Za vnovčev. „ .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—
Kmetijske strojne .	42	9	10	5	—	—	6	1	58	15	43
Električne	24	4	7	2	13	—	21	3	65	9	56
Vinarske	8	7	9	7	3	1	12	2	32	17	15
Za vnovč. lesa	9	6	4	3	1	—	2	—	16	9	7
Sadjarske	2	2	—	—	—	—	3	2	5	4	1
Perutninarske	2	2	—	—	—	—	1	—	3	2	1
Čebelarke	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—

Zadruga	Ljubljana		Novo mesto		Celje		Maribor		Skupaj		Stanje koncem leta 1930
	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	ust.	izbr.	
Zeljarske	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Za vnovč. leda	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Trsničarske	—	—	1	1	1	1	3	1	5	3	2
Hmeljarske	—	—	—	—	3	—	1	—	4	—	4
Plavičarske	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Škrlołomske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Drevesničarske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Agrarne zajednice .	1	—	1	1	1	—	27	2	30	3	27
3. Konsumne	124	72	65	34	67	30	50	26	306	162	144
4. Stavbne	70	15	5	3	15	4	22	6	112	28	84
5. Za domačo obrt:											
Žebļjarske	2	1	—	—	—	—	—	—	2	1	1
Slamnikarske	2	1	—	—	—	—	—	—	2	1	1
Sitarske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kitarske	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Čipkarske	3	2	—	—	—	—	—	—	3	2	1
Sodarske	3	—	—	—	—	—	1	—	4	—	4
Oljarske	2	2	—	—	—	—	—	—	2	2	—
Lončarske	2	1	1	—	—	—	1	—	4	1	3
Pletarske	3	3	—	—	1	—	1	—	5	3	2
Pletiljske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Lesnoobrtne	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
6. Rokodelske:											
Mizarske	5	3	—	—	2	—	2	—	9	3	6
Krojaške	6	6	—	—	3	1	4	3	13	10	3
Čevļjarske	11	6	—	—	6	3	7	2	24	11	13
Zidarske	1	—	1	1	—	—	—	—	2	1	1
Ključavničarske....	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Kleparske	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Kovinarske	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2
Pleskarske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Knjigoveške	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Puškarske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Pekarske	1	—	—	—	—	—	3	2	4	2	2
Keramične	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Zvonarske	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
7. Razne:											
Založniške, tiskarske	23	12	1	1	4	1	10	—	38	14	24
Mostovne	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Vodovodne	13	2	—	—	7	—	1	1	21	2	19
Lovske	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Klavniške	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2
Ostale	31	16	2	—	12	5	19	4	64	25	39
8. Osrednje	13	5	—	—	1	—	1	—	15	5	10
Skupaj ...	790	333	273	102	327	64	413	95	1803	594	1209

Zanimiva je primerjava, katere vrste zadrug so pokazale v gospodarski borbi največ odporne sile, oziroma pri katerih se kaže najmanj izbrisov. Razmerje med vpisi novih zadrug in in izbrisi je razvidno iz naslednjih podatkov:

	vpisi	izbrisi	izbrisi v odstotkih
Kreditne zadruge . .	618	111	18 %
Kmetijske zadruge . .	538	205	38 "
Konzumne zadruge . .	306	162	53 "
Stavbinske zadruge . .	112	28	25 "
Za domačo obrt . . .	26	11	42 "
Rokodelske zadruge . .	61	30	49 "
Razne zadruge . . .	127	42	33 "
Osrednje zadruge . .	15	5	33 "
Skupaj . . .	1803	594	33 %

Kakor kažejo te številke, znaša povprečnica izbrisov za vse vrste zadrug 33 %. Globoko pod to povprečnico stojе kreditne zadruge, kajti pri njih je razmerje izbrisov napram vpisom le 18 %. Kreditne zadruge so pokazale torej največ življenjske sile. Razmerje bi bilo lahko še ugodnejše, ako bi ga ne kvarile take kreditne zadruge, ki so bile ustanovljene brez sodelovanja zvez in so ostale tudi še po svoji ustanovitvi brez prave kontrole.

Za kreditnimi zadrugami stojе na drugem mestu stavbinske zadruge, katere izkazujejo 25 % izbrisov. Ta številka bi utegnila voditi do napačnih zaključkov in podati o teh zadrugah lepšo sliko nego je v resnici. Stavbne zadruge so posledica pomanjkanja zadostnih stanovanj, ki se je pojavilo po vojski. Do konca leta 1918 je bilo ustanovljenih 29 stavbinskih zadrug in od teh jih je bilo izbranih 20, torej dve tretjini. Od leta 1918 do konca leta 1930, torej razmeroma v kratkem času, pa je bilo osnovanih kar 83 novih stavbinskih zadrug, od katerih je bilo izbranih le 8. Mnoge od teh zadrug so pa le na papirju in je pričakovati, da bodo v bližnji bodočnosti sledili številni izbrisi. Marsikatera stavbinska zadruga je bila osnovana samo zato, ker se je pričakovalo, da ji bo prišla na pomoč

država ali kaka druga javna korporacija; če je podpora izostala, zadruga sploh ni pričela s pravim poslovanjem, ker je bila po navadi v nezadostni meri oskrbljena s potrebno lastno obratno glavnico.

V odstotkih izraženo izkazujejo enako izbrisov, t. j. 33 %, osrednje zadruge in one, ki so označene s splošnim nazivom „razne“. Med temi zadrugami je največ založniških in tiskovnih (vpisanih 38, izbranih 14) in vodovodnih (vpisanih 21, izbranih 2), ki so se začele na pobudo državne akcije za pospeševanje zdravstva snovati šele v zadnjem času v večjem obsegu.

Nad splošno povprečnico 33 % izkazujejo izbrise Kmetijske zadruge, kajti pri njih znašajo izbrisi 38 %. Najslabše so v tem oziru odrezale sadjarske zadruge (80 % izbrisov), potem perutninarske (66 % izbrisov), za vnovčevanje lesa (56 % izbrisov), vinarске (53 % izbrisov), živinorejske (47 % izbrisov), mlekarске (45 % izbrisov), kmetijske strojne (26 % izbrisov), pašniške (25 % izbrisov), električne (14 % izbrisov).

Nepovoljne uspehe izkazujejo tudi zadruge za domačo obrt, katerih je bilo na novo osnovanih 26, izbranih pa je bilo 11, tako da znaša razmerje izbrisov napram ustanovitvam 42 %.

Še slabše uspehe opazimo pri rokodelskih zadrugah: ustanovljenih 61, izbranih 30, torej izbrisov 49 %.

Najbolj nepovoljne rezultate nahajamo pri konsumnih (nabavnih) zadrugah, katerih je bilo ustanovljenih 306, izbranih pa 162, torej kar 53 %. Do konca leta 1918 je bilo konsumnih zadrug ustanovljenih 137 in je bilo od njih izbranih 94, po končani svetovni vojni se jih je ustanovilo 169, od katerih je bilo koncem l. 1930 izbranih že 68. O napakah, ki se kažejo pri konsumnih zadrugah in jih ženejo kmalu v likvidacijo, se je že mnogo pisalo, vkljub temu pa se vedno

zopet in zopet ponavljajo (premajhna lastna obratna glavica, prevelike blagovne zaloge, preveliko kreditiranje, neizkušeni voditelji itd.

Med 594 izbrisanimi zadrugami so vštete tudi one, ki so bile prišle v konkurz. Takih zadrug je bilo vsega skupaj 30. V konkurz je bilo prišlo: 7 kreditnih zadrug (4 v okolišu trgov. sodišča v Ljubljani, 1 v Novem mestu,

2 v Mariboru; 13 konsumnih zadrug (9 v okolišu trg. sodišča v Ljubljani, 2 v Novem mestu, 1 v Celju, 1 v Mariboru); 3 stavbne zadruge (1 v Ljubljani, 2 v Mariboru; 2 čevljarški (1 v Ljubljani, 1 v Mariboru); 2 osrednji (1 v Ljubljani, 1 v Mariboru); 1 mlekarska (okoliš trg. sodišča Ljubljana); 1 tiskovna (Maribor); 1 trgovska (Ljubljana).

III. Naslednja razpredelnica predočuje gibanje zadrugištva po posameznih okraj. glavarstvih:

Okrajno glavarstvo	Število vseh vpisov	Število vseh izbrisov	Stanje ob koncu l. 1930	Kreditne zadruge			Nekreditne zadruge		
				vpisi	izbris	stanje ob koncu l. 1930	vpisi	izbris	stanje ob koncu l. 1930
Radovljica	81	24	57	22	3	19	59	21	38
Kranj	140	42	98	32	4	28	108	38	70
Kamnik	81	35	46	20	3	17	61	32	29
Litija	51	18	33	17	1	16	34	17	17
Ljubljana, okolica ..	127	40	87	35	4	31	92	36	56
Ljubljana, mesto ..	187	77	110	32	13	19	155	64	91
Logatec (jugosl.) ..	58	24	34	17	2	15	41	22	19
Logatec (ital.)	18	18	—	7	7	—	11	5 } 6 }	—
Postojna	61	61	—	20	1 } 8 }	—	41	19 } 22 }	—
Kočevje	86	36	50	32	8	24	54	28	26
Črnomelj	38	15	23	19	4	15	19	11	8
Novo mesto	61	18	43	23	1	22	38	17	21
Krško	71	24	47	31	5	26	40	19	21
	1060	432	628	307	75	232	753	357	396
Brežice	34	6	28	18	2	16	16	4	12
Laško	38	5	33	12	2	10	26	3	23
Celje, okolica	66	15	51	30	1	29	36	14	22
Celje, mesto	41	10	31	9	1	8	32	9	23
Gornjigrad	43	5	38	12	—	12	31	5	26
Slovenjgradec	34	8	26	13	—	13	21	8	13
Konjice	22	8	14	13	1	12	9	7	2
Šmarje	50	7	43	30	2	28	20	5	15
Dravograd	34	6	28	16	3	13	18	3	15
Maribor, levi breg ..	50	16	34	29	6	23	21	10	11
Maribor, desni breg ..	57	13	44	23	5	18	34	8	26
Maribor, mesto	80	25	55	19	5	14	61	20	41
Ptuj, okolica	75	14	61	35	3	32	40	11	29
Ptuj, mesto	18	3	15	4	1	3	14	2	12
Ljutomer	42	13	29	17	2	15	25	11	14
Murska Sobota	27	1	26	19	—	19	8	1	7
Dol. Lendava	29	4	25	11	1	10	18	3	15
	740	159	581	310	35	275	430	124	306
Prištevska b. Kranjsko	1060	432	628	307	75	322	753	357	396
Skupaj ...	1800	591	1209	617	110	507	1183	481	702

Zadružništvo na XV. mednarod. kmetijskem kongresu v Pragi.

Na letošnjem mednarodnem kongresu se je obravnavalo več aktualnih vprašanj kmetijskega zadružništva, v prvi vrsti pa vprašanje zadružne izobrazbe kmetijske mladine ter vprašanje revizije zadrug kmetijskih zadrug.

Mednarodna kmetijska komisija, ki je ta kongres organizirala, ima svojo posebno komisijo za kmetijsko zadružništvo. V tej posebni komisiji je sedaj včlanjenih 24 zadružnih organizacij iz 15 različnih držav. Tudi Glavna zadružna zveza za kraljevino Jugoslavijo pripada k tej komisiji.

Agrarni kongres je z ozirom na zadružništvo sprejel na predlog glavnega ravnatelja nemške kmetijske Zadružne zveze, Gennesa, ki je poročal o zadružni izobrazbi ter predsednika češke kmetijske zveze, Klindera, ki je poročal o stanju revizije pri kmetijskih zadrugah, dve resoluciji, ki jih v sledečem prinašamo dobesedno.

Resolucija glede revizije kmetijskih zadrug se glasi:

„Na podlagi poročila o reviziji in nadziranju zadrug, ki je bilo predloženo v avgustu 1930 na zborovanju mednarodne kmetijske komisije in njene posebne komisije za kmetijsko zadružništvo, ter na podlagi ankete o ureditvi zadružne revizije v raznih državah, čije rezultati so zbrani v glavnem poročilu, ki je bil predložen XV. mednarodnemu kmetijskemu kongresu v Pragi, je kongres prepričan, da zahteva izpopolnjenje zadrug in zvez sistematično ureditev revizijske službe kakor je bila organizirana od poklicanih in strokovno usposobljenih zastopnikov zadružnih zvez, ki so prevzeti zadružnega duha in zadružne misli. Ta organizacija je vsled svoje stalne zveze z zadrugami in sodelovanja z njimi usposobljena, da vzdrži pri njih red, da izobrazí njihovo

uradništvo in da jim pomaga doseči njihove organizatorične namene.

Čeprav je sigurno, da potrditev z zakonom mnogo donša k ureditvi revizije, je po mnenju kongresa neobhodno potrebno, da izvajajo in izpopolnjujejo revizijsko službo revizijske zveze same, ker nosijo same tudi odgovornost.

Kongres izraža željo 1.) da se vpelje revizija zadrug povsod prostovoljno in redno, kjer se še ni vpeljala; 2.) da se stori vse za vpeljavo obligatorične zadružne revizije potom zakonodaje po vseh državah, v katerih se sedaj vrši le prostovoljno. Seveda se je treba pri tem ozirati na samostojnost zadruge in njene revizijske zveze.

Ker je kongres na drugi strani prepričan, da nudi samo popolna samostojnost revizijske službe, ki jo vršijo zadružne zveze, jamstvo za njen nadaljni razvoj in njeno izpopolnjenje in da se ta služba ne bo zadovoljila s tem, da se izvaja zakon,

da zahtevata praksa in vršitev revizije vedno izpopolnjevanje,

da kljub posebnim razmeram v raznih državah ostane glavni in končni cilj vedno isti, namreč ugotovitev resničnega stanja zadruge od slučaja do slučaja in iz tega izvirajoči zaključki v njeno korist

in z ozirom na to, da je potrebno medsebojno delovanje vseh revizijskih zvez, da se revizija izpopolni kakor je želeti,

poziva kongres vse revizijske zveze, da si medsebojno izmenjujejo vsa izkustva in načine, da bi na ta način prišli do izpopolnjenja v zadružni reviziji,

in prosi mednarodno kmetijsko komisijo kakor tudi njeno posebno komisijo za kmetijsko zadružništvo, da nadaljuje ta svoja prizadevanja na tem polju v upanju, da se

ji posreči pospeševati polno razumevanje in dobro voljo, ki sta tako potrebni za izvrševanje te naloge in da bi združna revizija ob sodelovanju vseh prizadetih zvez vedno uspešnejše posegala v ureditev raznih zadrug z namenom, da v vsakem oziru pospešuje njihov napredek.“

Druga resolucija glede združne izobrazbe mladine pa se glasi:

„Kongres potrjuje sklepe posebne komisije za kmetijsko združništvo pri mednarodni kmetijski komisiji ter ugotavlja:

1. da je pritegnitev in izobrazba združnega naraščaja življenjsko vprašanje za kmetijsko združništvo, od katerega zavisi razvoj združništva;

2. da so različne naprave in razni ukrepi, ki so jih podvzeli v posameznih deželah za izobrazbo združnega naraščaja, mnogo pripomogli k pospeševanju in razvoju združništva.

3. da se mora v bodoče nadaljevati vztrajno delo v smeri izpopolnitve izobrazbe združnega naraščaja in primerno zahtevam sedanjosti in bodočnosti izpopolniti predvsem tudi v trgovsko poslovni smeri.

Kongres.

1. prosi mednarodno kmetijsko komisijo, da pooblasti njeno posebno komisijo za kmetijsko združništvo,

- a) da izpopolni anketo o stanju združnega šolstva;
- b) da poglobi rezultat te ankete s preiskavo gotovih zavodov;

2. priporoča vsem včlanjenim zvezam glede olajšanja organizacije združ. šolstva

- a) redno izmenjavanje poročil raznih zavodov;
- b) sestavo seznama sotrudnikov na polju združnega šolstva;
- c) izmenjavo učnega materiala;
- d) izkazovanje vseh študijskih možnosti v raznih deželah.“

Iz navedenih dveh resolucij je razvidno, kakšen pomen pripisujejo zastopniki kmetijskega združništva v raznih državah reviziji zadrug, ki jo izvršujejo zveze in pa združnemu šolstvu. Posebno prvo vprašanje je za naše združništvo v sedanjem času, ko se izdeluje načrt združnega zakona, prav posebnega pomena.

Stanje kmetijskega združništva na Čehoslovaškem.

„Zemědělské družstevní listy“, glasilo osrednje češke kmetijske združne zveze prinaša članek, v katerem podaja pregled sedanjega stanja kmetijskega združništva. Iz tega članka posnemamo:

Okrog 40 % prebivalstva na Čehoslovaškem živi od kmetijstva. Združništvo se je razvilo na Čehoslovaškem že pred vojno, toda ustanovitev nove države je dala njegovemu razvoju znatno vzpodbudo. Čehoslovaško združništvo se deli v tri glavne vrste: 1. Kmetijsko združništvo, 2. konsumno za-

družništvo in 3. združništvo obrtnikov in malih trgovcev.

Kmetijsko združništvo je po svoji moči na prvem mestu. Po statističnih podatkih od 1. januarja 1931 je imelo kmetijsko združništvo 11.029 zadrug s skupno več kot en milijon člani, ki predstavljajo približno isto število malih in srednjih kmetijskih obratov. Organizacija kmetijskih zadrug nudi zelo različno sliko, v njen delokrog spadajo vse panoge kmetijske produkcije. Zadruge so včlanjene v dvanajstih krajevnih revizijskih

zvezah, ki so razdeljene po provincah, po narodnosti in po političnem prepričanju. Po svoji moči se posamezne zveze zelo razlikujejo. Najbolj važna med njimi je Osrednja zveza kmetijskih zadrug v Pragi, ki nima nič manj kot 3.755 včlanjenih zadrug. Vse Zveze so obenem denarne centrale svojih članic. Skupno je naloženih v Zvezah 2 milijardi kron, od kateri odpade 1.200 mil. na Osrednjo zvezo.

Koncem l. 1929 so izkazovale bilance dvanajstih zvez 31 mil. Kč. deležev in 123 mil. Kč. rezerv, od tega odpade na Osrednjo zvezo 113 mil. rezerv in 105 mil. Kč. deležnega kapitala.

Na iniciativo Osrednje zveze so zadružne zveze l. 1921 ustanovile vrhovno organizacijo kmetijskega zadružništva na Čehoslovaskem „Centrokooperativ“, ki je zveza zadružnih zvez v čehoslovaški republiki.

Temelj in ponos kmetijskega zadružništva tvorijo kreditne zadruge. Po številu jih je 5.853 in so glavni vir kmetijskega kredita. Hranilne vloge pri kreditnih zadrugah znašajo $7\frac{1}{2}$ milijarde Kč., posojil pa so dale zadruge za 6 milijard Kč. Obrestna mera je prav zmerna in znaša od $5\frac{1}{2}$ — 8 %.

Tudi zadružna skladišča, ki imajo namen preskrbovati razne kmetijske potrebščine (stroje, umetna gnojila, krmila, gorivo itd.) kakor tudi posredovati prodajo kmetijskih pridelkov (žita, krompirja itd.) imajo za kmetovalca velik pomen. Teh zadrug je 351 po številu. Obseg njihovega poslovanja pa doseže množino 200.000 vagonov, in vrednost 2 milijarde Kč. letno. Te zadruge so tudi dosegle, da je pri marsikaterem kmetijskem produktu zadružništvo odločilno za njegovo trgovino.

Zadružna skladišča imajo 11 trgovskih central, ki so jih ustanovile posamezne zveze. Obseg poslovanja teh central je znašal v l. 1930 180.000 vagonov blaga, prejemki za

blago pa so znašali 1.200 mil. Kč. Zanimivo je, da se je množina teh potrebščin kljub težki in stalni krizi, ki teži kmetijstvo, povišala nasproti l. 1929 za 1 %, vrednost pa za $5\frac{7}{8}$ %. Najvažnejša blagovna centrala je „Kooperativa“, centrala Osrednje zveze. Ta je sama prodala v l. 1930 73.888 vagonov blaga, njeni prejemki so znašali 407 mil. Kč.

Z ozirom na nasvete mednarodne gospodarske konference v Ženevi so blagovne centrale navezale stike z konzumnim zadružništvom.

V rastlinski produkciji je, kot se vidi, zadružništvo veliko storilo. Nasprotno pa ni pokazalo v vnovčevanju živalskih produktov do zadnjega časa nobenega uspeha. Čeprav obstoja 213 zadrug v tej panogi, vendar ni prišlo do sodelovanja prej kot l. 1930 z ustanovitvijo živinske vnovčevalnice v Pragi.

Kar se tiče produkcijskega zadružništva moramo omeniti še 306 zadrug za izdelavo alkohola, čijih skupna dovoljena jim produkcija je dosegla l. 1930 243.000 hl. Ta produkcija se je znatno dvignila, ko je stopil v veljavo zakon, ki predpisuje obvezno uporabo domačega goriva.

Tudi mlekarske zadruge imajo mnogo obetajočo bodočnost, posebno z ozirom na to, da obsega dobava mleka zadrugam šele dvanajsti del skupne produkcije mleka, ki znaša več 4 milijarde litrov.

Prvovrstno gospodarsko enoto predstavlja 34 zadružnih sušilnic za cikorijo, ki so vse včlanjene v Osrednjo zvezo.

Veliko korist imajo čehoslovaški kmetovalci tudi od kmetijsko-strojnih zadrug in od zadružnih elektrarn, ki jih je 1935 po številu. Zadružne elektrarne so omogočile, da se je podeželje s pomočjo podpore javne uprave sistematično elektrificiralo.

So še druge panoge produkcije, kjer je zadružništvo dobilo za razvoj ugodna tla. Tu so našteje le najglavnejše. Kar se tiče

smernic, ki vodijo vsa prizadevanja čehoslovaškega združništva, bi se jih moglo označiti sledeče: Združništvo hoče obsegati vse sloje kmetijskega prebivalstva, da dvigne čim bolj mogoče njihov življenjski nivo.

Na polju mednarodnih stikov se čehoslovaško združništvo dobro uveljavlja po zaslugi predsednika Osrednje zadruga g. Klindera. Zveze, ki obstojajo s posebno komisijo za kmetijsko združništvo pri mednarodni agrarni komisiji v Parizu, pri odseku za medzadružne stike v Ženevi, kakor tudi z drugimi važnimi mednarodnimi institucijami, so zelo pristčne.

Na polju zadružne propagande in vzgoje so bili tudi doseženi že veliki uspehi. Vse zveze izdajajo svoja periodična glasila. Najbolj razširjeno je mesečno glasilo „Naše Kampelička“, ki jo izdaje Osrednja zveza in

ki se tiska v 77.000 izvodih. Namenjena je predvsem kreditnim zadrugam in njihovim članom.

Prizadevanja, da se ustanovi stalen zavod za pouk v združništvu, so že l. 1922 privedla do uspeha. To leto je bila ustanovljena višja zadružna kmetijska šola v Pragi, ki daje solidno zadružno strokovno vzgojo.

Navedene podrobnosti jasno dokazujejo, da je v naši združni ideji odločala spontanost in elementarna moč. Kažejo pa tudi odločilno vlogo Osrednje zveze, ki jo je ta imela v razvoju čehoslovaškega združništva. Te uspešne rezultate je bilo mogoče doseči le s skupnim delom mnogih tisočev združnikov in njihovih voditeljev. Doseženi uspehi našega združništva pa nam dajejo tudi najboljše upanje za bodočnost.

Gospodarski pregled.

Ljubljana, 7. julija 1931.

Mesec junij je bil za naše gospodarstvo izredno velikega pomena. Kajti v tem mesecu se je izvedla zakonska stabilizacija dinarja, katero je vse naše gospodarstvo tako željno pričakovalo. Bil pa je ta mesec tudi drugače važen.

Konec meseca junija je Narodna banka dobila na razpolago ves znesek mednarodnega stabilizacijskega posojila. Ta znesek se je deloma porabil za odplačilo državnega dolga pri Narodni banki. Narodna banka je za dobljene devize iz posojila dokupila zlata za svojo zlato podlago v skupnem znesku 200 mil. frankov ali ca. 440 milijonov Din. Sedaj je v izkazih Narodne banke podana resnična slika, koliko zlata ima banka in deviz. Prej je bil zlati zaklad izkazan vedno po nominali: 1 zlat Din je enak 1 papirnemu, sedaj pa je zlata podlaga banke va-

lorizirana, kakor se pravi, da je vnesena stvarna vrednost, ta pa znaša pri prejšnjem zakladu približno 100 mil. Din + 1097 mil. skupno z dokupom novega zlata pa 1.540 mil. Din. Devizni zaklad banke znaša sedaj 747.2 mil. Din, skupno z vsem drugim znaša zlato in devizno kritje 2 milijardi 281 mil. dinarjev in to pri obtoku 4 milijardi 564 mil. dinarjev. Seveda je treba kritje raztegniti na vse takoj plačljive obveznosti banke. To so pa poleg bankovcev naložbe bank na žiro-računih pri Narodni banki, razni računi ter državne terjatve do banke. Vse te obveznosti znašajo 1.010 mil. Din, skupno z obtokom bankovcev pa 5.575 mil. Din. Če vpoštevamo kritje, znaša to 41.1 % vseh obveznosti banke, je torej še večje kakor zakonski minimum, ki je določen samo na 35 %. Samo kritje v zlatu znaša 27.6 %, dočim znaša zakonski minimum samo 25 %. Kritje je, kakor kažejo izkušnje emisijskih bank drugod in pri nas, zadostno. Državni dolg

se je z valorizacijo zlata v podlagi banke in zaradi donosa inozemskega posojila zmanjšal za 2 milijardi 196 mil. Din in znaša sedaj le 1 milijardo 825 mil. (prej 4 milijarde 20 mil.) Din.

Po novem zakonu o Narodni banki, kakor je bil objavljen, znaša sedaj kapital banke mesto prejšnjih 30 milj. zlatih Din 180 milj. takozvanih stabiliziranih Din, rezerve pa presegajo 100 mil. Din.

Nadalje je Narodna banka vpoštevajoč razmere na denarnem trgu pretekli teden zvišala obrestno mero za menične kredite od 5 in pol % na 6 in pol %, torej za 1 %, istočasno pa je zvišala tudi obrestno mero za lombardne kredite od 7 na 8 %, torej ravnotako za 1 %.

Dne 14. in 15. junija se je v Velikem Bečkereku vršila običajna vsakoletna konferenca naših zbornic, na programu letošnje konference je bila zlasti razprava o okrepitvi domačega trga. Ob tej priliki se je v Vojvodini vršila propaganda za čimvečjo porabo domačega blaga.

V zadnji številki Narodnega gospodarja smo poročali o nakupu delnic ljubljanskega Kreditnega zavoda po nekaterih jugoslovanskih delničarjih. Od tedaj se je v časopisju mnogo pisalo o tej „nacionalizaciji“, če smemo to transakcijo tako imenovati. Predvsem se je govorilo, pa tudi službeno obvestilo o tem je svoječasno jasno povedalo, da bosta večinski delničarki Mestna hranilnica ljubljanska in Hranilnica dravske banovine, torej dve regulativni hranilnici, katerim je po zakonu sicer zabranjeno kupovati delnice, pa jim to lahko nadzorstvena oblast (v tem slučaju banska uprava) dovoli. Pa je vseeno za take zavode nakup delnic raznih podjetij nepriporočljiv in doslej niso imele regulativne hranilnice s tem najboljših izkušenj, v kolikor je nam znano. Sedaj, ko je ta transakcija končno javno zaključena in novi

upravni svet Kreditnega zavoda znan, je jasno, da obe regulativni hranilnici nimata večine v zavodu, kar zanje ni ravno najugodnejše. Kajti enako kakor ena izmed njih ima delnic znani industrijec Avgust Westen iz Celja. Poleg vseh teh treh največjih delničarjev pa je prevzela velik del delnic tudi skupina upravnih svetnikov zavoda, tako, da je sedanjí sestav delničarjev kaj raznolik in neneoten. Sicer bo pa pokazala bodočnost, kako se bo zavod pod novim vodstvom razvijal. Važno je tudi zabeležiti, da se nahaja v novi upravi zavoda tudi zastopnik Zveze slovenskih zadrug, njen predsednik, kar pomeni nove interese dela združništva na bančnem polju, kjer je doslej bila edino uspešna Zadrúžna gospodarska banka.

Tudi z gospodarskega stališča so zanimivi in važni rezultati ljudskega štetja v naši državi, ki so bili objavljeni te dni.

Tako šteje dravska banovina 1,120,584 prebivalcev, od tega 540.175 moških ter 580.409 ženskih. Že te številke kažejo prevlado ženskega spola nad moškim, kajti na 1.000 moških pride v naši banovini 1.074 žensk. Pri prejšnjem štetju je prišlo na 1000 moških celo 1099 žensk. To kaže, da je bil prirastek ženskega prebivalstva manjši kakor moškega, kar je pripisovati večjemu izseljevanju žensk v južne kraje naše države. V ostalem pa so pokazali rezultati ljudskega štetja v državi, da je prebivalstvo zelo naraslo in sicer od 11,984.911 na 13,929.988, torej za skoro 2 milijona v desetih letih ali za 16.23 %. Le malokatera država v Evropi izkazuje tako velik naravni prirastek prebivalstva. Pogled v statistiko nam dalje kaže, da je bil najmanjši prirastek v naši banovini 8 %, dočim je bil v drugih banovinah večji, tako je znašal n. pr. v drinski banovini celo 25 %, v vrbaski 21.7 %. To dejstvo kaže, da je bilo iz dravske banovine znatno izseljevanje, ne toliko v Ameriko, ki je zaprta,

pač pa v Francijo itd., zlasti v ostale dele države, kjer je vedno več Slovencev. Poleg tega pa moramo ugotoviti tudi nerazvese-

ljivo dejstvo, da je naš naravni prirastek v primeri z drugimi pokrajinami majhen in da napredujemo bolj počasi kakor Hrvati in Srbi.

Zadružništvo v državi.

Zadružna Sveza v Zagrebu je izdala poročilo o poslovanju zveze in njenih članic v l. 1930. Iz tega poročila je razvidno, da je imela zveza koncem l. 1930 125 zadrug, t. j. 26 več kot začetkom leta. Največ zadrug odpade na kreditne in sicer 87, 12 je bilo nabavnih, 6 mlekarskih, ostale pa so bile zastopane le v poedinih primerih. Kreditnih zadrug je na novo pristopilo 21, kar dokazuje, da stoji v hrvatskem zadružništvu zanimanje za kreditne zadruge sedaj v ospredju. Ni pa narastlo samo število kreditnih zadrug, temveč je narasla tudi notranja moč. Število članstva pri kreditnih zadrugah se je dvignilo od 9.934 v l. 1929 na 19.830 v l. 1930. Hranilne vloge so narastle od 63 mil. Din na 89 mil. Din, deleži od 5 mil. Din na 6 mil. Din, tekoči računi od 6 na 7.5 mil. Din, rezervni fondii od 1.8 na 5.8 mil. Din in dobiček od 1.1 na 1.2 mil. Din. V posojilih so imele zadruge l. 1929 58 mil. Din, l. 1930 pa 71 mil. Din, v tekočih računih pa 15 mil. Din oziroma 19 mil. Din. Te številke dokazujejo, da kreditne zadruge prav lepo napredujejo, posebno pa še, če upoštevamo, da v letu 1930 gospodarske razmere niso bile ugodne, kar ni bilo brez vpliva na zadružništvo. Bilanca zveze same izkazuje 15.8 mil. Din vlog na knjižice in v tekočem računu. Od tega je imela zveza v kreditih v tekočem računu 13.8 mil. Din, v bankah pa je imela naloženega denarja 1.5 mil. Din. Rezervni zaklad zveze je znašal koncem l. 1930 Din 216.439, čisti dobiček pa je izkazan s Din 24.812. Kreditno zadružništvo organizirano v zvezi je osredotočilo

svoj glavni trud na znižanje obrestne mere. V ta namen je zveza stopila v stik z Privilegirano agrarno banko, od katere si je izposlovala kredit v znesku 5 mil. Din. Toda vsled nepraktičnega poslovanja pri Agrarni banki se je komaj katera zadruga poslužila tega kredita. Uspehe, ki jih je dosegla Zadružna Sveza in njene članice moramo ceniti toliko bolj, če jih primerjamo z rezultati doseženimi pri ostalih hrvatskih zadružnih organizacijah v istem času.

Nemško zadružništvo v Vojvodini se prav lepo razvija. Že v zadnji številki smo prinesli nekaj podatkov iz poslovanja Centralne kmetijske kreditne zadruga v Novem Sadu, ki je zadružna zveza nemških zadrug. Osrednja kreditna zadruga je imela koncem l. 1930 254 zadrug in to 124 kreditnih, 98 prešičorejskih, 3 mlekarske, 3 osrednje i. t. d. V l. 1930 se je število članic povišalo za 128, od tega odpade 93 na prešičorejske zadruga. Kot se vidi, nameravajo v Vojvodini prenesti težišče gospodarstva na prešičerejo, ter to panogo zadružno organizirati. Blagovna centrala nemških zadrug je nabavila za člane zadrug v l. 1930 725 vagonov umetnih gnojil proti 817 vagonom v l. 1929. Žita pa je blagovna centrala izvozila 1772 vagonov proti 1647 v l. 1929.

Zadružne zveze v Jugoslaviji so imele po statistiki Glavne zadružne zveze koncem l. 1930 7077 včlanjenih zadrug. Od teh odpade na kreditne zadruga 4418, na nabavne in prodajne 1172, na agrarne zajednice 503, na živinorejske 197, na mlekarske 126, na obrtniške 92, na stavbne 81, na vinarske 62, strojne 59, na zdravstvene 61, na zadružne elektrarne 47, na ribarske 38, na zadruga

za prodajo žita 28, na oljarske 19, na osrednje zadruge 48 in na razne 126. Vseh revizijskih zvez v državi je 32. Po številu članic je največja zveza Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu, ki ima 2220 zadrug, medtem ko je zadružna zveza v Ljubljani s 611 zadrugami na drugem mestu, potem pride oblastna zadruga za kmetijski kredit v Čupriji s 424 zadrugami, Oblastna zadruga za kmetijski kredit v Beogradu s 359 zadrugami, Osrednja zveza hrvatskih kmetijskih zadrug v Zagrebu s 351 zadrugami, Zveza srbskih kmetijskih zadrug v Novem Sadu s 310 zadrugami ter Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani s 304 zadrugami. Ostale zveze imajo vse manj kot 300 članic. Vse zveze so imele koncem leta 1930 341. mil. Din hranilnih vlog, od katerih je odpalo na Zadružno zvezo v Ljubljani 199 mil. Din, na Zvezo slovenskih zadrug 28 mil. Din, Kmetijsko osrednjo kreditno zadrugo v Novem Sadu (nemško) 27. mil. Din, Glavno zvezo srbskih kmetijskih zadrug v Beogradu 21 mil. Din, Osrednjo zvezo hrvatskih kmetijskih zadrug v Zagrebu 21 mil. Din, Zadružno zvezo v Zagrebu 15 mil. Din, Zvezo srbskih kmetijskih zadrug v Novem Sadu 12 mil. Din ter Zadružno Matico v Splitu 6 mil. Din. Druge zveze imajo le neznatne vloge.

Zveza živinorejskih zadrug v Zagrebu. Pri tej zvezi je včlanjenih 45 živinorejskih zadrug. Kot je razvidno iz poročila na občnem zboru zveze, vršijo zveza in njene zadruge prav znatno delo za povzdigo živinoreje. 37 od včlanjenih zadrug je vodilo kontrolo molže. Skupno je bilo pod kontrolo 2327 krav, od tega 1556 skozi celo leto, 771 pa samo skozi del leta. Vseh 2327 kontroliranih krav je dalo v l. 1930 5,107.644 kg mleka, od tega odpade na krave, ki so bile kontrolirane skozi celo leto 3,987.759 kg ali povprečno 2563 kg na kravo. Od vseh kontro-

liranih krav je imela ena nad 6000 kg mleka letno, 5 jih je imelo nad 5000 kg, 14 nad 4500 kg, 21 nad 4000, 105 nad 3500 in in 282 nad 3000. Skupno je bilo torej 428 krav, t. j. 17,8% vseh, ki so imele nad 3000 kg mleka letno. Zveza posreduje tudi prodajo plemenske živine od živinorejskih zadrug, ki so pri njej včlanjene. Razen tega skrbi zveza tudi za zdravstveno stanje živine, posebno z ozirom na tuberkulozo.

Iz našega zadružništva.

Dekanu g. Fr. Hoenigmanu v spomin!

Dne 1. t. m. je umrl v Škofji loki dekan g. Fr. Hoenigman. Ž njim je umrl eden izmed prvih naših zadrugarjev. G. Hoenigman je bil izmed prvih, ki so spoznali, da je v zadružni organizaciji rešitev našega ljudstva, bil je pa tudi izmed prvih, ki je znal zadruge dobro voditi. Zato je imel pri zadružni organizaciji trajne uspehe. Za dokaz za to naj služi Kropa.

Kako žalostne razmere so bile v Kropi v letu 1893. ob prihodu žup. Hoenigmána. Toliko stoletij stara domača železna industrija je ležala popolno na tleh. V letu 1870 je v Kropi še tako cvetela obrt, da je bilo okoli 1400 ljudi. Toda kroparski magnati niso bili popolno nič dorasli časovnim razmeram; za izboljšanje in napredek delavnic in delavskih razmer se niso prav nič brigali, denar so pa lepo zapravili, meneč da bo šla železna industrija po starem naprej. Mesto starih magnatov je bilo v Kropi ob prihodu g. Hoenigmána kakih deset podjetnikov-branjevcev, ki so bili brez vsacega kapitala, branjarili so z ročnimi izdelki svojih par kovačev po Kranjski in morda malo čez Kranjsko mejo. Konkurirali so med seboj, a ne z svetom, ker niso imeli denarja in v delavnicah nobenega stroja. Zato ni čudno, da se je takrat skoro polovica Kroparjev iz-

gubila, ostalo jih je doma še okoli 700, ki so pa tako slabo živeli, da jim je morala priskočiti na pomoč dež. vlada z živili, ki so jih brezplačno delili med nje, da niso lakote pomrli.

V take razmere je prišel g. Hoenigman. Takoj je začel zbirati vkup može na posvetovanje, kako ljudstvu trajno pomagati. Osnuje naj se produktivna zadruga; ta misel se je takoj sprožila. A kako jo uresničiti, je povzročilo mnogo, mnogo skrbi. Ali naj se osnuje zadruga iz samih delavcev, ali iz samih delodajalcev, ali iz obojih vkup, ali naj bo zadruga samo za Kropo, ali tudi za Kamnogorico, kjer je vladala podobna revščina. Večina delavcev ni bila še zrela za zadrugo, tudi ni imela večina delavcev pravič kapitala. Zato je osnoval g. Hoenigman po dolgem posvetovanju že leta 1894. produktivno zadrugo iz delodajalcev in delavcev za Kropo. Naslonil se je pri vodstvu zadruga na hišo g. V. Klinarja, vpeljal dobrega tajnika domačina g. Fr. Š. in jo vodil v nepopisnih težkočah zlasti, ker ni bilo denarja, ne kredita in so bili člani tako malo zadružnega duha in je bila domača konkurenca tako malo zbirčna v nasprotovanju. Kredita je dala s prva Kranjska hranilnica, potem Ljudska posojilnica, Gospodarska zveza, ko je pa dr. Krek osnoval Zadružno zvezo, se je pa zadruga pod vodstvom Zadružne zveze stalno razvijala in tedaj že brez Hoenigmana.

L. 1897 je pa ustanovil g. Hoenigman v Kropi hranilnico in posojilnico. Ker se je bal nezanesljivih delavskih članov, je določil delež na kron 50.—. Tudi tu je vpeljal dobrega tajnika g. L., ki še danes vodi tajniške posle.

Spomin na g. Hoenigmana bo s tema 2 zavodoma trajno ostal v srcih hvaležnih Kroparjev.

Zadružništvo v inozemstvu.

Razvoj kmetijskega zadružništva v Italiji. Italijanski zvezi kmetijskih nabavnih zadrug (Federazione italiana dei consorzi agrari), ki je brez dvoma najbolj pomembna italijanska zadružna organizacija, pripadajo sedaj 302 kmetijske zadruge (consorzi agrari cooperativi) z 203.422 člani in z obratnim kapitalom, oziroma rezervnimi zakladi v višini 79.800.000 lir. Zveza je razpečala v letu 1930 blaga v vrednosti za 1.092.724.000 lir; poslovni stroški so znašali 41.737.000 lir, torej 3,81 % od vsote izkupička.

Italijanska zveza kmetijskih nabavnih zadrug si prizadeva, da bi organizirala nabavne zadruge na provincialni podlagi, da zniža na ta način upravne stroške in da se uvedejo enaka načela za vodstvo zadrug z namenom, da se tako zboljšajo poslovni uspehi. Dosedaj se je 25 nakupnih zadrug spojilo v 8 provincialnih nabavnih zadrug; pripravlja pa se še spojitve 32 nabavnih zadrug v 5 provincialnih nabavnih zadrug; poleg tega nameravajo združiti nadaljnjih 23 nabavnih zadrug v 7 provincialnih zadrug.

V združenih nabavnih zadrugah se je že v prvem letu v primeru z nezdruženimi zadrugami povišal promet na dvojno stopnjo, stroški pa so se znižali skoraj za polovico. V drugem letu je bil uspeh še boljši.

V Italiji obstoji 83 zadružnih tovarn za superfosfat, ki morejo producirati 20 milijonov stotov blaga. Od teh tovarn jih 18 pripada italijanski zvezi kmetijskih nabavnih zadrug; njihova kapaciteta znaša 4 milijone stotov.

Oddelku za zadružno prodajo poljedelskih pridelkov italijanske zveze kmetijskih zadrug je leta 1925 pripadalo tudi 5 zadrug za izvoz zelenjave in sadja, ki so izvozile 245 vagonov blaga. L. 1929 je bilo takih zadrug že 37, ki so imele prometa 3843

vagonov; svoje potrebščine so pokrivala na 24 domačih in na 35 tujih tržiščih; v Italiji so imele 31 agentov, v tujini pa 55. Leta 1930 je število izvoznških zadrug naraslo na 45. Prometa so imele 5000 vagonov in so blago oddajale na 45 domačih in 46 tujih tržiščih.

Leta 1924 je pripadalo zvezi 40, leta 1928 pa 82 zadružnih kleti (cantine sociali) z 10.000 člani in 1.500.000 stoti predelanega grozdja. Tudi te zadruge so znatno napredovale, kajti v februarju 1930 jih je bilo že 115 z 12.000 člani in 2 milijona stotov predelanega grozdja.

Število mlekarških zadrug, ki so ravno tako združene v državni zvezi, je leta 1913 znašalo 1300 s 104.000 člani; množina predelanega mleka je tedaj znašala 1.210 stotov. Leta 1929 je število mlekarških zadrug poskočilo na 3224. Članov so imele 250.521, mleka so pa predelale 2 878 830 stotov. Mlekarske zadruge so razpečale kondenziranega in svežega mleka 399 000 stotov, surovega masla 66 781 stotov, sira 281.734 stotov in postranskih produktov 10.780 stotov.

Posebnost so zadruge za sušenje kokonov. Teh zadrug je bilo 76 leta 1928; predelale so skupno nad 3 milijone kg kokonov. Promet je znašal 50,449 550 lir. Leta 1930 je delovalo 122 takih sušilnic z 61.556 člani in s prometom približno 70,000.000 lir.

Iz gospodarstva.

Nazadovanje izvoza jajc iz Slovenije. Izvoz jajc iz Slovenije je v zadnjih letih zelo nazadoval in to predvsem zaradi slabe kakovosti. Svetovni trg ne zahteva samo svežih jajc, ampak hoče velika jajca, ki tehtajo najmanj po 58 g, medtem ko pri nas tehtajo samo 50 g, a mnogokrat še manj. S takim blagom seveda ne moremo konkurirati na svetovnem trgu, ker nas naši kon-

kurenti, predvsem Rusija, ki ima prvovrstno blago pri nizkih cenah, lahko izpodrivajo. Opaža se tudi, da se pri nas boljše blago uporablja doma in prodaja v domačih mestih in zdraviliščih, tako da za izvoz ostane samo slabše blago. Predpogoj, da bi se na svetovnem trgu uveljavili, je izboljšanje kvalitete. Zato je potrebno, da se izvrši selekcija prvovrstne perutnine, potem bi bilo treba obrniti posebno pozornost na prehrano kokoši in čistost. Izpopolniti bi se seveda morala tudi trgovina z jajci.

Statistika izvoza mlečnih produktov. Zavod za pospeševanje zunanje trgovine je objavil statistiko izvoza mlečnih produktov iz ovčjega in kozjega mleka iz naše države v l. 1929 in 1930. Kot je razvidno iz teh podatkov, smo izvozili l. 1929 228.122 kg ovčjega in kozjega masla za Din 9.804.244, l. 1930 pa 297.303 kg za Din 8.073 099. Ovčjega sira smo izvozili l. 1919 301.420 kg za Din 4.447.992, l. 1930 pa 255.402 kg za Din 1.203.457. Izvoz kačkavalja je znašal l. 1929 1.203.457 kg v vrednosti 40.188.586 l. 1930 pa 1.939 747 za Din 33.779.876. Od celokupnega izvoza je šlo 86 % na vzhod.

Monopol za izvoz in uvoz žita. 27. junija t. l. je bil izdan zakon o izvozu pšenice, rži in pšenične moke. Po tem zakonu postane izvoz in uvoz navedenih vrst žita izključna pravica države. To pravico bo vršila država po svojih organizacijah ali ustanovah, ki jih bo za to pooblastil minister za trgovino in industrijo. Izdan je bil ta zakon z namenom, da se cene pšenice obdržijo na primerni višini, ki naj bi bila zasigurana producentom žita. Promet z žitom bo v mejah države ostal svoboden. Za letos je določeno, da bo Priviligirana izvozna družba kupovala pšenico na podlagi cene Din 160 za 100 kg. Država bo dala izvozni družbi na razpolago potrebna sredstva. Začela se je ta akcija za nakup žita s 5. julijem. Ver-

jetno je, da bo morala država oziroma konzumenti v naši državi doprinesiti precejšnje žrtve, ako bo hotela, da se cene ohranijo na določeni višini.

Davki in takse.

Kontroliranje rentnega davka. Nekatere davčne uprave so zahtevale od posojilnic, naj jim predložijo svoje računske zaključke za l. 1930, da bi mogle kontrolirati pravilnost odpreme rentnega davka. To svojo zahtevo so utemeljevale s predpisom pravilnika za izvrševanje zakona o neposrednih davkih, ki odreja v čl. 71:

„Davčno oblastvo sme zdaj pa zdaj kontrolirati predložene seznamke (t. j. seznamke o izplačanih in kapitalizovanih obrestih hranilnih vlog), primerja je jih s knjigami in dokumenti dotičnega plačevalca rentnine.“

Zahteva davčnih uprav je bila torej zakonita in utemeljena.

Take pozive so pa dobile tudi posojilnice, ki so bile sicer že plačale rentni davek za drugo polovico, toda računskega zaključka za lansko upravno leto še niso imele odobrenega in ga zaradi tega niso mogle predložiti.

Zadružna zveza se je v tej zadevi obrnila do finančne direkcije v Ljubljani za navodilo, kako naj posojilnice postopajo v podobnih primerih. Finančna direkcija je z dopisom od 27. maja 1931 št. 58.809/1485/1 odgovorila:

„Ako posamezne zadrage v momentu poziva še ne bi bile v posesti zaključenih, odnosno odobrenih računskih zaključkov, naj to sporoče dotični davčni upravi in hkrati zaprosijo za podaljšanje roka. Takim utemeljenim prošnjam bodo davčne uprave brezdvomno ugodile.“

Razno.

Razpis službe. „Glavni Zadružni Savez razpisuje službo drugega tajnika (revizorja). Reflektanti morajo imeti fakultetsko izobrazbo in sicer agronomsko ali pa pravno ter zadružno prakso. Ponudbe z odgovarjajočimi dokumenti naj se pošljejo na „Glavni Zadružni Savez“ Beograd, poštanski fah 46. Rok za vlaganje prošenj je določen do 31. julija 1931.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 104.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg à Din 90.— in po 100 kg à Din 90.—; kalijeva sol po 100 kg Din 164.—, kostni superfosfat Din 124.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 220.—; kostna moka Din 110.—; mešano gnojilo „KAS“ Din 130.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 146.—; cement dalmatinski Din 54.—; cement Trbovlje v papirnatih vrečah Din 62.—; klajno apno Din 275.—; lannene tropine Din 2.30; tropine od solčnih rož Din 95.—; modra galica Din 6.80; žveplo Din 3.20. Pri vagonškem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zagotavljajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza z naročanjem na debelo zagotavlja tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.

	Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice	Din 50—
za blagovne zadruge	50—
Zapisnik o rednem občnem zboru	50—
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali sprememba pravil)	50—
Vloga na okrajno glavarstvo (predložitev računskega zaključka)	50—
Izpiski iz knjige hranilnih vlog	1—
Izpiski iz knjige posojil	1—
Tiskovine za izvl. tek. rač.	30—
Zadolžnice na poroštvo	75—
Zadolžnice na vknjižbo	75—
Zadolžnice na amortizacijo	75—
Prošnje za posojilo	50—
Pogodba za kredit v tek. rač.	75—
Obrestne tabele (na kartonu 3 1/2% do 6%	2—
6 1/2% do 7% (na papirju)	3—
7 1/2% do 8 1/2%	3—
9% do 10%	3—
Listek za izplačilo vloge	10—
Listek za izplačilo posojila	10—
Opomin dolžniku	10—
Opomin porokom	10—
Zemljeknjižni predlog (list)	40—
Pole za inventuro	75—
Potrdila	10—
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	75—
Računski zaključki (kartonirani po 20 komadov) za kreditne in nekreditne zadruge (zvezki)	22—
Denarne kuverte	65—
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	10—
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	05—

II.

	Komad
Knjiga hranilnih vlog 50 listov	Din 60—
" " " 100	105—
" " " 150	160—
Knjiga posojil 50 listov	65—
" " " 100	110—
" " " 150	155—
Razdelnik za kreditne zadruge 50 listov	50—
" " " 100	85—
" " " 150	135—
Razdelnik za nederarne zadruge 24 listov	40—
" " " 50	60—
" " " 100	100—
Blagajniški dnevnik 100 listov	45—

Komad

Blagajniški dnevnik 200 listov	Din 75—
Knjiga tekočih računov 50 listov	40—
Knjiga tekočih računov 100 listov	56—
" " " 200	120—
Amerikanski journal za blagovne zadruge	180—
Knjiga denarnih listkov 100 strani	15—
Knjiga pristopnic 50 listov	12—
" " " 100	16—
" " " 200	34—
Štraca 100 listov	65—
Štraca 50 listov	40—
Blagovni skontro 100 listov	75—
Blagovni skontro 50 listov	45—
Nakupna prodajna knjiga 100 listov	75—
Nakupna prodajna knjiga 50 listov	45—
Blago oddajni bloki	22—
Deležna knjiga 100 listov	45—
Deležna knjiga 200 listov	75—
Vložni zapisnik	30—
Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	4—
" " (vezane)	3—
" " (broširane)	1—
Zadružno-posojilne knjižice	3—
Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	475—
Knjižice za električni tok	150—
Imenik zadružnikov 20 listov	20—
Imenik zadružnikov 30	25—
Imenik zadružnikov 40	30—
Knjiga porokov	20—
Knjiga odstopnic (broširano)	6—
Sejni zapisniki	26—
Trgovske knjige z 2 kolonama	26—
Indeksi	16—
Mlekarske knjižice	375—
Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	30—
" " " 100	50—

III.

	Komad
Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.)	Din 2—
Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	2—
Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge	2—
Pravila za živinorejske zadruge	2—
Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.)	2—
Pravila za mlekarne zadruge	2—
Pravila za zadružne elektrarne	2—
Pravila za zavarovanje goveje živine	2—
Pravila za strojne zadruge	2—

